

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága.

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetési díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kifizetés-számla 10489.sz.

A homoródalmási barlang kincséről.

Félmillió korona hever — és mi mégis szegények vagyunk!?

(A „Székelyország” eredeti közlése.)

A Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottsága három év előtt bezárolt hasznos működéséről. Az a munka, melyről *Korusitzky* Henrik irt jelentést, nemcsak a barlangok tudományos részével és őskori kutatásokra alkalmas voltával foglalkozik, hanem a mezőgazdasági tekintetben nagyon fontos barlangtalajnak trágya-értékét és az abban rejlő hasznosítható erőt is feltárja.

Ebből a becses munkából én csak a székelységet a legkövetlenebbül érintő részt ragadom ki. Elsősorban pedig a „Homoródalmási csepkőbarlang” környékén élő székely gazdak figyelmét hívom fel a barlangtalajában részükre készen álló trágyakincsre.

Tudom, hogy a műtrágya-ügynökök hangzatos beszédekben kínálják a foszfortrágyát és azt is tudom, hogy hála Isten, már a székelyek is a hasznosabb, belterjesebb gazdálkodáshoz szívesen hozzáfognak. Eppen ezért kötelességem fölírni az érdekelt székely testvéreim előtt, hogy az „Almási barlang” talajában körülbelül félmillió korona értékű foszforsavtrágya érték hever.

A barlangtalaj trágya kincse még a község gazdáinak a tulajdona. A földgáz és más értékes földi kincsekre rátette az állam a kezét. A barlangtrágya még a földtulajdonosoké. Önként következik, hogy kihasználása

csak a gazdálkodóknak nyújt hasznát, ha magok végzik el azt és nem bizzák kalmarkodó kezekre, zsaroló részvénytársaságokra, akiknek az üzlet a fő.

Rátérve a barlangtalajra jellem, hogy a magyar gazdasági tudós világ a következő értékmegállapítást adja róla. *Kosutány* Tamás dr., az országos kémiai intézet igazgatója 11.6 százalék citromsavban oldható foszforsavat és 0.3 százalék citromsavban nem oldható foszforsavat mutatott ki. A Földtani Intézet fővegyésze egy barlangtalajban 13.28 százalék citromsavban oldható és 1.42 nem oldható foszforsavat talált.

Ezek a megbízható vegyelemzések igen könnyűvé teszik az értékszámítást az „Almási barlang” talajának értékszámításához.

A barlangot bejártam, terület ismerem. Hozzávetőleges számítás szerint, mivel a foszfortrágya kilopercenként 50 fillér és a szállítási költség, ott Homoródalmáson legkevesebb 10 koronába kerül egy métermazsa 16—18 százalékos foszfortrágya.

Ezeket az adatokat tudva, valamint az idézett barlangkutató bizottság munkájából összehasonlítást téve, az „Almási barlang” nagyságára és talajértékére: azt félmillió korona trágyaértékűnek becsülöm.

És ami székely testvéreimnek egy igen nagy előny, a ki-

termelés nem drága. A legköltségesebb lesz egy áthidalás építése fából, amelyen a barlang és az arok tulsó oldalát járóművekkel megközelíthetik. A barlangban és az áthidaláson valamely már használt keskenyvágyu vasut alkalmazandó. Amint a barlangtalaj az arok tulsó oldalára jutot, onnan az elhordás rendes szekérrel történhet.

Az első dolog az, hogy a „Homoródalmási barlang” trágyakincse a homoródalmásiaké!

Második dolog a trágya hasznosságának megállapítása. Erre csakis trágyázási próbákkal jöhetnek rá.

Ott van *Ajtai* János, a tudományosan képzett papjok, kinek könyvtárában huszonegynehány év előtt sokat olvastam. Segítő-társai: *Péterffy* Áron tanító és tanító-társai.

A teendőjük abból áll, hogy szekérrel kimennek a barlanghoz. Kosarakkal tele hordják a szekeret és az almási határban trágyázási kísérleteket végeznek, különböző helyeken.

A kísérleteket buzával, rozs-
zal, zabbal, törökbuzával és pityókával végezzék.

Az őszi vetések alá, szántás előtt szórjanak (kiszámítva a mennyiséget kisebb területre úgy, hogy 1 holdra 250-300 kiló jusson), zab, árpa és törökbuza alá tavasszal szórják el vetés előtt a fönti mennyiség arányában.

A pityóka (burgonya) trágyázását csakis fészektágyázással próbálják ki. Minden fészekbe egy marék barlangtalaj trágyát bele vetve és földdel letakarva.

A tavasziakkal való kísérleteket még ebben az évben végezhetik.

Az összehasonlíthatásért ugyanakkora terület trágyázatlant is kell vetni mellette, mert csakis így állapíthatják meg a többtermést, a barlangtrágya hasznát. Így számíthatják ki jövedelmezőségét.

A barlangtalaj trágyázási kísérletét odakint a mezőn, a Barlangközelébe végezzék, a hova a távolság miatt is nehéz istállótrágyát kivinni.

En úgy hiszem és úgy remélem, hogy a székely népmentésnek ez az igazi módja.

A székely nép megélhetését kell segíteni tettekkel és nem szóval.

A meglevő vagyont kell helyesen felhasználni, a munkás nép verejtéke után áldást biztosítani tudás által.

Ne beszéljünk többé a székely nép megmentéséről, hanem cselekedjünk érte.

A homoródalmási nép igazi vezéreinek, a jeles pap és lelkes tanítóknak rövid időn bámulói és csodálói lehetnek, ha megértik az én jelszavamat, mely így szól: dolgozz a székely dicsőségért!

Testvéreim, Isten segítsen!
(Budapest, 1914. április hó 24.)

Péterffy Tamás.

Erdély bajai.

I.

Az 1912. évi tunsádi székely kongresszus előtt és óta nem csak hogy sok víz lefolyt a Dunán, hanem annyi székely-mentő egyesület alakult, hogy azok számát felsorolni is a képtelenségek közé tartozik.

Ezek a mentők azonban — sajnos — csak névleg mentők az erdélyi magyarságnak, valóságban pedig arra jók, hogy az egyes egyének lelkeiben felmerült, jobb sorsra érdemes eszméket eltemetni segítsenek.

Bár a bevallott célja minden erdélyi magyar egyesületnek a székely nép kulturális és gazdasági előhaladásának fejlesztése, mégis sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a megszámlálhatatlan egyesület dacára, ma kulturális és gazdasági téren is sokkal hátrább állunk, mint állottak eleink a saját koruk viszonyaihoz képest.

Szomorúan kell megállapítanunk, hogy a magyarság multbeli fölénye, korával együtt a multé lett csakugyan s hogy a nemzeti szempontból szentséges magyar hegemoniát fönntartani, csak a legnagyobb nehézségekkel vagyunk képesek.

Amidőn ezeket látjuk, önkéntelenül kell keresnünk és vizsgálnunk az okozat okait s így reá kell jönnünk arra, hogy amíg a multban a közigazgatási szervezet úgy kulturális, mint gazdasági téren a nemzetiségek felett: fölényünket biztosítani képes volt, addig a változott viszonyok mellett ma e régebben közigazgatási feladat a végrehajtó hatalom nélkül óbégató társadalmi egyesületekre hárult. Ezek pedig

nagyszámuk dacára, egységes szervezetbe tömörültségük nélkül, teljesen képtelenek, erőtelenségek nemes és magasztos feladatuk betöltésére.

Van ugyan Erdélyben két egyesület, amelyek mindenikének hivatása lenne az összes társadalmi egyesületeket összetoborozni, célirányos és hathatós munkásságukat irányítani, előmozdítani.

Egyik egyesület az Erdélyi Magyar Közművelődési egyesület, a másik pedig a Székely Társaságok Szövetsége.

Ezen két országos jelenlőségű egyesület azonban hivatásának magaslatára emelkedni képtelen és pedig az előbbi azért, mert téves uton halad, utóbbi pedig anyagi erőtlensége miatt.

Tisztában vagyok azzal, hogy két ily országos jellegű egyesületről azt állítani, mikép azok hivatásuk magaslatára emelkedni képtelenek, részletes indoklás és teljes bizonyítás nélkül nem szabad. Erre tekintettel igyekezni is fogok arra, hogy állításaimat igazoljam. Teszem ezt különben azért is, mert erős meggyőződésem, hogy bizonyítékaim felsorolása kedvező eredményt van hivatva maga után vonni.

Mielőtt azonban bizonyítékaim előterjesztéséhez fognék előrebocsátom, hogy e kérdéssel foglalkozni az a körülmény kényszerít, hogy egy egész embernek, egy oly előtem nagyrabecsült székely egyénnek, aki egymagában többet tett a székelység érdekében, mint számtalan egyesület, — egy betekintett levelében foglalt keserű s a „Székely Társaságok Szövetsége“ elleni kifakadására válaszolhassak.

Jöllehet a Székely Társaságok Szövetségének tisztviselője nem va-

gyok, mégis hivatást vélek teljesíteni akkor, amidőn az említett levélre, a levélíró és a magam megnevezése nélkül válaszolok, mert érzem, hogy amint már fönntebb említettem, — ebből a közre előhaladást reményelek.

Hivatást érzek teljesíteni továbbá azért is, mert az általam nagyrabecsült egyén élete közel rokonságban van az enyémmel, akit ő nem ismer. Egy uton haladtunk, sőt a kezdődő életpályánkon is osztályosok voltunk s így bizonyval könnyebben értethetem meg vele azt a dolgot, amit ő távolról pontosan figyelemmel nem kísérhet, de én sajnos nap-nap után tapasztalhatok.

Az E. M. K. E. kultur-misszióját, amely a magyarság kulturális előhaladását volna hivatott előmozdítani, nagyon is téves utakon, hibás eszközökkel szolgálja.

Ugyanis ma misszióját azzal törekszik teljesíteni, hogy az idegen ajkú polgárság magyarosítására igyekszik. Bár a legnagyobb lelkiismeretességgel teszi ezt, vele eredményt el nem ér, hozzá figyelme elterelődik arról, hogy amíg sikertelenül magyarokat akar fabrikálni, addig a nemzetiségi mozgalom, gazdasági téren haladva, a magyarságot olvasztja magába és teszi mind erőtelenebbé.

Hiába tanítja meg az a tanító az abécét az oláh, szász és más nemzetiségű tanítványainak. Hiába tanítja meg azokat a nemzetiségi gyermekeket magyarul írni és olvasni, azt eredménynek nevezni nem lehet, az csak a tanító kitartó, lelkiismeretes munkásságának a dokumentuma lesz.

Abból a magyarul írni, olvasni, sőt beszélni is megtanuló oláh gyerekvették körül, hogy álomlátását meghallhassák.

A leányka azt álmodta, hogy a kert első részében keresztül folyó kispatak fejében van egy nagy kő (ami tényleg volt is). Rákóczi Ferenc fejedelem kincsei az alatt a kő alatt vannak elrejtve Majd a leányka édes atyámat elvezette a kertbe és megjelölte neki a követ.

Miután — állítólag — a leányka a kertbe soha sem járt és a követ mégis megtudta mutatni, édes atyám az állításainak is hitelt adott.

A javasasszony sem hiányzott a nagy felfedezésnél. Sőt most már határozottan állította, hogy a fejedelem kincsei biztosan a kő alatt vannak elrejtve. Azonban azokat gonosz szellemek őrzik s nem lehet oly könnyen hozzáférni.

De hogy a szellemeket kiengeszteljék és inkább bizonyosabbá váljék a kincs ott-léte, szürkület után a kő tetejére ki kell tenni egy főtt sonkát, egy fehér kenyeret és egy régi kupa ó-bort.

Ha ezeket a kincset őrző gonoszszellemek elfogyasztják reggelig, akkor biztos a kincs ott-léte és annak kiásatását megkezdhetik.

(Vége köv)

mekből magyar érzelmi polgára e hazának soha nem lesz, mert az a gyermek csak az iskolában fogja használni nehezen elsajátított nyelvünket, otthon azonban, szüleivel, testvéreivel és ismerőseivel a saját anyanyelvét használja s mihelyt kerül az iskola padjaiból, teljesen el is felejté azt, amit nehéz gyötrelmek árán tanítójától tanult — fokozott, magyar költségen.

A gazdaságilag elgyengült magyar pedig kénytelen vándorbotjával kimegy Romániába s ott nemcsak hogy megtanulja a román nyelvet, hanem idővel teljesen asszimilálódik, beolvad az új lakóhelyén tulsúlyban levő román tengerbe és unokája már nem is fog róla tudni, mikép az őse magyar származású volt.

A román kulturális liga milliókat adoz évente, de nem arra, hogy a magyarországi iskolákban való román nyelv tanítással terjessze a nemzete nyelvét, hanem arra, hogy a románság erejét gazdasági téren fokozza itten, mert tisztába van azzal, hogy az oláh gazda kedvéért magyar cselédje oláhhul fog megtanulni s így a nemzeti nyelvét erőlyesebben terjesztheti s emellett azt is elérheti, hogy azt a magyar cselédet házasság révén teljesen el is oláhosíthassa.

Valamikor a cs. és kir. 5-ik gyalogezredben szolgáltam, mint katona s ottan a magyarosításnak igen érdekes, de teljesen radikális módját ismertem meg.

Kapitányom, aki német neve dacára törzsgyökeres borsodmegyei ember volt, 45 csak oláhhul beszélő ujoncot helyezett az egyik szobába s bevezényelt oda engem és egy debreceni születésű altisztet hozzájuk, jóllehet sem én, sem a másik altiszt egyáltalán nem tudtunk oláhhul semmit.

Ekkor magához rendelt bennünket a kapitány s kerekén kijelentette, hogy török-szakad, azoknak az oláhoknak meg kell tanulniok magyarul. Utasítást egyebet nem adott; bár azt kijelentette, hogy hozzá bár melyik megy panasza, panasza süket fülekre talál.

Mi pedig mint egyszerű baka-altisztek nem estünk kétségbe, hanem egy oláh altiszt tolmácsolásával kiadtuk parancsba, hogy a legénységnek bent más nyelven, mint magyarul beszélni nem szabad, mert ha egy oláh szót kimond valamelyik, az kap oly pofont, hogy a szemé fog tőle csillagot szórni.

Az eredmény bámulatos volt. Én és a debreceni származású altisztársam ma sem tudunk oláhhul, de a 45 oláhfiu tavaszra már egész szépen beszélte a magyar nyelvet. Elértük azáltal, hogy egyszerre a szobából kettőt ki nem engedtünk s így ha egyik a másikkal beszélni akart, előbb kiment és valamelyik öreg bakával addig mondatta el magyarul, amit a másiktól kérdeni akart, amíg azt szóról-szóra nem tudta s akkor bejött és megtanította társát a szükséges szavakra, akik

II. Rákóczi kincsei Székelylengyelfalván.

A „Székelyország“ eredeti közlése.

Irtá: lengyelfalvi Br. Orbán Ottó.

II.

A szárnyra kelt és a néphitben most is élő monda szerint, — mikor a fejedelem bújosó útjába Székelylengyelfalván tartózkodott, kincsei nagyobb részét: az aranyat, ékszereket elrejtette. El pedig azért, mert ott biztonságha lévén, a bújosó uton félt a kirablástól és az elfogatástól is lehetett tartani.

Az ékszereket és aranyat tehát egy nagy tehénbőrbe rakatta, a mely színültig megtelt és abba bevarratva, bújosó társaival az Orbán-kuria kertjében elásatta Székelylengyelfalván.

Ezt azon szándékból is cselekedte, hogy ha majd még visszatérhet hazájába a bújosásból, azt ott megtalálja.

Miután azonban II. Rákóczi Ferenc és kísérője Orbán Elek, kik a kincs hollétét tudták, hontalan bújosók maradtak, a fejedelmi kincsek holléte napjainkig felfedezetlenül maradtak.

Néhaj boldogul édes atyám: lengyelfalvi báró Orbán János, amikor családjával együtt Székelylengyelfalvára költözött lakni, első teendője volt az elásott fejedelmi kincsek után kutatni.

A kutatás céljaira hosszú földfurókat készíttetett és a nagykiterjedésű kuriális belsőtelek minden oldalán földfurásokat eszközöltetett.

Miután a legszorgalmasabb furások sem vezettek eredményre, javasasszonyokat hozatott és azokkal jósoltatott, hogy a kertben jelöljék meg a Rákóczi elásott kincseinek helyét.

A javasasszonyok közül az egyik azt tanácsolta, hogy ő hoz magával egy 7 éves leánykát, aki el van „rejtőzve“. Ennek a körmeit majd meg kell kenni fehér mákolajjal és a háznál kell háljon s azon éjszaka majd megálmodja a kincsek rejtéshelyét.

Egyik estefelé a javasasszony tényleg el is jött a 7 éves leánykával s annak rendje és módja szerint bekenték a körmeiket; lefektették azután aludni.

Reggelt alig várták. Nagy volt az érdeklődés. A mint a leányka szeméit felpillantotta, szívszorongva

aztán szintén megtanulta azok oláh jelentését kimenve, valamelyik oláh katonától.

Ezt, mint kipróbált receptet ajánlom az E. M. K. E. vezetésének figyelmébe. Tétessen kísérletet vele s bizonyos több eredményt ér el azzal, mint a mai költséges missziójával. Azt a pénzt pedig, amit ma ily célra eredménytelenül kiad, az erdélyi székelység kulturális előhaladására, gazdasági erősítésére fordíthatja s így mert a kecske is jól lakik és a káposzta is megmarad, — kettős célt fog elérhetni.

Folyt. köv.

Este.

Ha leszáll a csendes este
S a munkából hazatérek;
Jön előmbe kis leányom
S ujongva szól: „Beh rég várom”
S bár a kezem durva kéreg,
Rajta csókot érzek.

Mig anyjukom szorgos keze
Készítgeti a vacsorát;
Tele van a szívem, ölöm...
Kis lányommal gyöntölődöm.
Mondok neki tarkát-barkát,
Mesét, szép mondókat.

Rövid, izes est-ebédünk
Elköltése előtt s után:
„Aki ételt italt adott,
Annak neve legyen áldott”
Rebegi kis lányunk ajka,
Mintha csak pap volna.

Hogyha pedig édes álom
Száll kis szentünk két szemére,
Elringatjuk édeskésen;
S mi is aztán édes, szépen
Szép álomra hatjuk fejünk
S alszunk, szenderegünk.

Volt egyszer egy...

Volt egyszer egy,
nem is olyan régen,
Volt egy kis ház ott a falu végén.
Rongyolt deszka volt csak a fedele,
Mégis, mégis, hej! be sokszor
Álmadoztam vele.

Szegény, szegény düledező kis ház...
Rá gondolt csak a jó Isten vigyáz.
Nincs lakója, elhalt, árván hagyta,
S az árvaság még is látszik,
Meg is látszik rajta.

Szegény, öreg, özvegy asszony
lakott benne,
Az akinek én voltam mindene.
S mikor jöttem megpihenni haza,
Az örömtől pirossá lett
Halvány, sápadt arca.

Hej! ha most még
ez az asszony élne,
Arva szívem tán nem fájna, égne.
Volna aki megsirasson engem,
Volna aki a síromra
Virágot ültessen
(Buzaháza.) P. Szentmártoni Bálint.

Hol kezdjük a székely-mentést?

Gazdasági téren.

(3. folytatás)

1. **Gazdakör.** E téren Gazdaköreinkre várt volna és vár az átalakító feladat. Többször — több helyen olvastam már, hogy gazdaköreink csak papíron, meg a címtáblával szerepelnek. Igaz.

Aprólékosan, szűkebb körökben meg van a hatása sok helyen. Elvonja az embereket a korcsmázástól, egy-egy keveset élesíti az olvasási kedvet; meg van a jogcím kedvezményes áron vetőmaghoz, gazdasági gépekhez való jutáshoz stb. stb. De nincs meg úgy szólván semmi — *átalakító hatása gazdasági téren.*

En alapos megfigyelés után — a nélkül, hogy váddal akarnék illetni ezért bárkit — azt mondhatom, hogy azoknak a vidéken tartott gazdasági 1–2 órás szakelőadásoknak, semmi látható eredménye nincs.

Azok az előadások, a mellett, hogy bármily ékes szóval adatként elő, a mérő figyelemhez nem szokott falusi emberre fárasztólag hat, senki *gazdasági rendszerére átalakítólag nem hatottak.* Pedig erre volna szükség!

Minden program, minden székelymentő közlemény ezt hangoztatja: Hol vannak a tettek? Magától a néptől önként hiába várjuk! Még a most 20–30 év közötti nemzedéktől is.

A gazdaköri könyvtárak polcain a gazdasági szakkönyvek érintetlenül, beporosodva hevernek!

Minden „Gazdakör” egymagába tehetetlen. A székely kirendeltség vezetője nem juthat el — talán éppen a megsűrösödött akták miatt — mindenfelé.

A „Magyar Gazdaszövetség”, melynek fiókái volnánk korán szárnyunkra bocsátott, csupán tagdíj fizetéseink iránt érdeklődik.

De ha mindezek ellenére vármegyénk gazdaköri vezetői (papok, tanítók, székely emberek) évenként 1–2 ízben, a kirendeltség vezetése mellett, bankettnélküli értekezletre Székelyudvarhelyen, Székelykeresztúron összehívnak és együttes erővel és összetartással székely népünk érdekében megbeszélnek a tennivalókat, — mi, akik mindennap közvetlenül látjuk a tátongó és vérző sebet; mi lelkesek, tanítók, kikre a nép vezetése vár, akik nélkül a felsőbb jóakarat nehezen valósítható meg; mondom, ha mi együttes érzettel és egy értelemmel azt mondhatnánk: elég volt a kísérletezésből; mi ezt és ezt, ennek és ennek megvalósítását kívánjuk, én azt hiszem *hamarabb látszana valami eredmény.*

Mert például, én legőszintébb tisztelettel hajlok meg vármegyénk Méltóságos főispánjának a székelyt szerető végtelen jóindulata előtt, de azok a nagytömegű kihallgatások, mellyel hivatalban, az apró cseprő ügyekben a magán feleket oly bámu-

latos türelemmel fogadja, ez mind csak felületes, pillanatnyi orvoslása a már idültté vált „székely-kérdés” nagy bajának.

En, aztán az izzó székely szeretettel megírt főispáni székfoglaló után, valami nagyobb szabású alkotást vártam és várok a székely nép érdekében.

Mert bárki referája az utlevéltügyeket a vármegyénél, azt lehet látni, hogy hányan vitorláznak át Amerikába, de megdöbbentőbb itt nekünk látni, hogy milyen gazdák hagyják el most már a hazai földet!

Két esztendőnek siralmas nyomorúsága itt a székely népen. Tett-e valamit, a pillanatnyi nyomor enyhítésén kívül a vármegye? Igen. Járunkban az állategészségügy érdekében talán, a nyomorúságban uszó székely községeket szorítják, török-szakad, 7–800 koronás *vágóhelyek* építésére, 700–800 koronás vicinális utak fizetési hozzájárulására, utkaparó állások szervezésére. Mintha bizony időszerűbb kérdése: nem volnának.

Ha székely községeknek volt 60–100 százalékos pótdadjuk, a nyomorúságos esztendőkre való tekintettel illő, hogy 150–200 százalékos legyen? Ez is üzi hajtja a székelyt a kivándorlásra...

Folyt. köv.

(Homoródszentpál)

Ürmösi József.

Mi és a Balaton.

Ghillányi Imre földmivelésügyi miniszter saját bevallása szerint — közel egymillióöttszázezer koronát tesz ki az az összeg, mellyel az utolsó 15 évben a „Balaton kultusz” emeléséhez az állam hozzájárult. Ez mindenesetre öröndetes dolog, szükséges beruházás.

Azonban az ásványvizek és páratlan gyógyforrások eldorádója, a mindentől és mindenkitől elhagyott Székelyföld is hasonló joggal számíthatna az állam megfelelő támogatására, ha önzetlen fiai együvé tömörülve, éppen oly erőteljes akciót kezdenének és folytatnának, mint a tényleg hatalmassá fejlődött „Balatoni Szövetség”.

Igen ám, de arra nálunk is Dr. Óváry Elemérnek kellene s akkor nem történhetne meg az a szégyen, hogy egy oly világhírű fürdő, mint a tusnádi, a leégett gyógyterem miatt, zárva maradjon.

Vajjon mi tette híressé, annyira látogatottá a Balatont?

A sajtó.

Igen bizony. Ezt a sajtó útján az agilis vezetéség tevé, amely most is könyomatos útján küldi szét a Balatont magasztaló, ügyeit felkaroló híreket.

Mi pedig ráfekszünk kincseinkre, mint az Ezopus kutyája a szalmára és azon készek vagyunk éhen halni, csak hogy más ne használja.

Az élni és élni hagyni jelszót úgy értelmezzük, hogy csak mi éljünk s éppen ezért fogunk nyomorultul, természeti mesés kincshalmazainkon elpusztulni, — ha idejében felébrednünk nem sikerül az *együttes munka*, erős akarat biztos alapot nyújtó lobogója alatt...

A székely bárosok érdekében.

A városháza építéséhez.

Budape-t, 1914. április 29.

A „Székelyország” a legutóbbi számában olvasom, hogy a törekvő székely város, Székelyudvarhely azzal a tervvel foglalkozik, miszerint városházat építsen.

Két okból szólok a dologhoz. Először azért, mert a székelyek értelmesebbek, mint a többi népek, akik csak akkor jöttek rá a jogegyenlőségre elvére a mikor már Amerika felfedezése után rájöttek a francia tudósok arra, hogy a természet rendje szerint, Isten egvenlőnek teremtette az embereket, — holott a székelyek ezt már Attila előtt tudták.

Másodszor azért szólok a dologhoz, mert Marosvásárhely városa megmutatta, hogy amit én Csongrád városában a városi mozi megteremtésével kezdeményeztem, az az intézmény, vagyis a városi mozi egy igen nagy jövedelmi forrás lehet minden népesebb községben, városban.

A kettőt egybevetve tehát erős reményem van arra, hogy Székelyudvarhely város közönsége meg fog engem érteni, mikor azt javaslom, hogy ne hallgassanak azokra, akik azt állítják, miszerint a városoknak mint erkölcsi testületeknek nem szabad mozi-vállalatokat létesíteni, mozi-monopoliumot csinálni, — hanem ellenkezőleg törekedjenek arra, hogyha városházat építenek, annak udvarába, lehetőleg üveg fedél alatt egy szép színházat építsenek, amelyben mozi-előadásokat rendszeresen tartasson a város, mert annak jövedelme bőven fogja fedezni az építési költséget.

A többi városok kulturpalotákat építettek, amelyek alig szolgálnak egyéb célt, minthogy évente össze gyűlhetnek egy két bálra, felolvasásra, hangversenyre az előkelőbb társadalmi osztályok. A nép ellenben, ha művelődni akar, akkor ki van szolgáltatva a kétes erkölcsű mozi-vállalatoknak. A korcsmai rögtönzött táncmulatságok pedig jobb nem is beszélni, amelyek véres verekedésekkel vaneak kapcsolatban.

Elvégre nem sokkal helyesebben tették volna-e azok a városok, amelyek százazreket koldultak az államtól kulturpalotákra, ha mindenütt létesítettek volna egy mozgófénykép-színházat?

Igy egy örökös jövedelmi forráshoz jutottak volna s a népművelődés ügyének is többet használtak volna, mint a „fenn az ernyő nincsen kas” jelszóra emlékeztető kulturpaloták építésével.

Az okos székely nép vezetőihez azzal a kéréssel fordulok tehát ezek után, hogy minden székely város kövesse Marosvásárhely és Csongrád városok példait a városi mozik felállításával. Igen nagy jövedelmi forrást nyujtanának ezzel a vá-

rosnak s a közművelődést is megvédelmeznék attól a mótelytől, amelynek pusztításait elremitő példák inuttatják az ifjabb nemzedék körében ott, ahol a filmképek bemutatása, beszerzése csak egy célt ismer — az üzletet.

Pedig ehhez sem értenek a magánvállalkozók, — holott ha a székely városok össze állanának és a mozgókép színházakat mindenütt ök létesítenék, akkor egy filmgyárat is állíthatnának fel közös erővel.

Hogy ez mit jelent? — azt nem kell magyaráznom, mert a székely házi ipar, a székely fürdők, a székely nép jövőjére nézve rendkívül nagy fontossággal bírna az, ha az egész világ mozi-színházai számára kaphatók lennének azok a filmek, amelyek a Székely-föld népét, iparát, kereskedelmét, gyönyörű vidékeit ismertetnék meg az egész világgal.

Hollós István dr.

Kolozsvári székelyek

Ifjusági Szövetségbe tömörültek s ma már — mint az „Ellenzék” írja — a Kolozsvárt tartózkodó székely ifjuságnak, — mondhatni — a székely nemzet virágainak hatalmas tábora várja a miniszteri jóváhagyást, hogy a „Kolozsvári Székely Szövetség” Kolozsvárt, valamint egyelőre szomszédos falvaiban megkezdhesse kulturális hazafias propagandáját a nemzeti öntudat ébresztésére és ápolására.

Addig is azonban az erők összegyűjtésével igyekeznek ápolni a testvéri összetartozandóság érzetét és keresni az alkalmat és módot arra, hogy a kolozsvári nagyszámú székelységgel az összefűző kapcsolatokat megtalálják.

Az első ismerkedési összeövetelt május 2-án tartották, amelyre Sándor József udvari tanácsos, az E. M. K. E. t. alelnök-főtárháza, a székelyek büszkesége és Magyarai Mihály, az „Ellenzék” szerkesztője is a legnagyobb szíveséggel jelentették be részvételüket.

A mozgalom élén: Berde Károly, Mánya Ferenc, Élthes Endre, Daday András, Fodor György, Veress Imre, Stein János, Hartwig István, Karda Ferenc, Erőss Péter, Köllő Pál, Dr Bernád Ágoston, Dr Cseh Andor, Portik Andor és mások állanak.

Részünkről minden legkisebb mozgalmat, székely hazafias lelkesedéssel üdvözlünk. Azt azonban, hogy új egyesületekbe vonuljon akár az ifjuság is, egészen fölöslegesnek tartjuk.

Elég tág működési tere van akár az E. M. K. E.-nek, akár a Székely Társaságok Szövetségének s így azoknak az alapszabályai keretében bőséges alkalom van dolgozni.

Midőn tehát ismételtelen örömmel üdvözljük székely ifju testvéreinket,

kérve-kérjük: tartsunk össze úgy, hogy lehetőleg mindnyájan egy táborba sorakozunk.

Ha együtt és nem külön-külön dolgozunk egy célért — a siker biztosabb reményével vehetjük fel a harcot...

Mi is a világra jöttünk.

Kogutomicz-Littke: Világatlasza. A Magyar Földrajzi Intézetnek ez a hatalmas vállalkozás a füzetekben jelenik meg. A mű 16 füzetből áll, melyek összesen 130 térképlapot tartalmaznak, hozzá jön még 130,000 helynevet tartalmazó névmutató és terjedelmes szöveges rész. Bátran állíthatjuk, hogy az angolokon, franciákon és németeken kívül egy nemzetnek sincs birtokába ily hatalmas tudományos térképgyűjtemény. A Világatlasznak eddig 9 füzete jelent meg. Pompásan bontakoznak ki az eddig közrebocsátott 72 térképlablól a mű körvonalai.

Egyik kiváló tudósunk találoán jellemzi a munkát következő soraival: „Végre háta magyar ember is úgy tekintheti a világot, mint amely az ő hazáját veszi körül, hiszen eddig úgy éreztük a német térképek alapján, amelyeknél természetesen Németországon fekszik a fősúly, hogy a világon vagyunk ugyan mi is, de afféle függeléke vagyunk annak. Micsoda fölemelő érzés most Magyarországot látni egy Világatlasz középpontjának!

Szinte úgy érzi az ember, mintha most zökkent volna bele a kerékvágásba. Hiszen eddig mindig az út mellett jártunk. Igazán se tüled se hozzád Tizenhatsz térkép beszél ebben a Világatlaszban a mi édes hazánkról, holott eddig még a Debes-féle Neuer Handatlasban is meg kellett elégednünk azzal, hogy egyetlen térképen szerepeltünk és ennek a térképnek az aláírása is Österreich Ungarn volt.”

Legújabb Magyarországi földalati, bányászati és néhány apróbb térképen kívül megjelent a Földközi-tenger, Cseh és Morvaország, Afrika dereka és Kelet (brit) India Hátsó-Indiával.

Különösen figyelmébe ajánljuk közönségünknek ezt az atlaszt, mert elsőnek hozza az Új-Balkánt.

„A nagybecsű művet készséges örömmel ajánlom papságomnak” — mondja Várady Árpád győri püspök.

Prospektust és mintalapokat készítőre küld a Kiadóintézet (Bpest, V. Rudolf-tér 6.) Ára diszes félbőrbe kötve 60 korona, füzetekben 50 korona, a diszes tok pedig 10 korona. Három koronás havi részletfizetésre is kapható. Bővebb felvilágosítást ad a kiadó Magyar Földrajzi Intézet R. T. (V. Rudolf-tér.)

HIREK.

— **Örömhír a homoród-almásiaknak.** Lapunk jelen számának első helyén, vaóban örömhirt visszünk a homoród-almási gazdák részére Péterfy Tamás jeles székely írónk, ami aranyos lelkű és igazán önzetlen székely testvérünk tollából. Az almási barlang talajában rejlő értéket tárja eléünk az író, mely kincseket ér és annak gyakorlati kihasználására megmutatja a természetes, legkövetlenebb utat. Midőn az almásiaknak megvisszük az örömhirt, nem mulaszthatjuk el üdvözölni Péterfyt, a mi nagy góbénkat, kinek agyveleje értünk dolgozik, szíve értünk dobog mindenkor. Áldja meg az Isten érette. Az almási népvezérek valóban szép hivatáshoz jutottak a trágázási kísérletek által, a mely hibátva van a község népét évtizedekre boldoggá tenni — a barlangtalajértékének kiaknázása révén. Bárcsak ilyen és ehhez hasonló örömteljes hírekkel kedveskedhetnénk az ötszékely vármegye minden falujának! Nézzünk szét, járjunk mindnyájan nyitott szemmel, mint Péterfy s akkor ittott fogunk még találni egyet-mást... Csak előre!

— **A Székelyföld ismertetése Kassán.** A kassai Székely-Társaság Körében — mint tudósítónk írja — mozgalom indult meg a Kassai Uránia-színházban egy, a Székelyföldet írásban és képen ismertető előadás rendezése iránt. Az érdekes előadás május első felében lesz. Kíváncsok volna, hogy az ország különböző részein működő Székely-Társaságok követnék a kassaiak példáját.

— **Gábor Áron** 48—49-es örögnagynak, a híres székely ágyúöntő hősnak, aki összesen 97 db háromfontos ágyút öntött Turóczi Mózes barátjával, Bereczk városban, szülőhelyén emlékszobrot állítanak. A szobor-bizottság: Bálint László t. kanonok elnökletével gondosan kezelte a beérkezett hazafias adományokat s ma már olyan tekintélyes összeg áll rendelkezésére, hogy ez év november havában, Gábor Áron születésének századik évfordulójára a szobrot fel is akarják állítani. A szobor elkészítésére Istók János jeles székely szobrász vállalkozott.

— **Kitüntetés.** A király Biró Albert baróti állami polgári iskolai nyugalmazott igazgatónak a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

— **Országos mozgalmak a székely fővárosban.** Marosvásárhely a folyó évben több országos mozgalom központja lesz. Az első e

hó 31-én és június 1-én az Erdélyrészi Állattenyésztő és Állatvédő Egyesület által rendezendő országos eb- és galambkiállítás kezdődik. Nyomon követi június 2., 3. és 4-én a Véndéglősök Országos Kongresszusa. A nyár folyamán az Országos Orvosszövetség nagy-gyűlése, majd pedig a Székely Társaságok Szövetségének jubiláris diszgyűlése következik, amelyre az ország minden részén, sőt a külföldön levő székelység is készülődik. Október 4-én az Országos Könyvtárak Tanácsa a Közművelődési Ház ünnepélyes megnyitásával kapcsolatosan tartja meg közgyűlését. Mind ezek országos érdeklődés színterévé teszik a Székelyföldet és érdemessé arra, hogy vezetőköreink azt kellően értékeljék s látni és tudni valóinkat alkalmas módon előtérbe segítsék. Ilyenkor mindig keserűen emlékezünk az apahida — marosvásárhely — székelyudvarhely — sepi-szentgyörgy — konstancai — valamint a székelyudvarhely — csikszéredai és a székelyudvarhely — gyergyószentmiklósi vasúti közlekedés hiányára. Mennyivel más képe lenne a hozzánk jövő idegenforgalomnak! E nélkül csak szárny-szegett madárként vergődünk és siralmas állapotunk miatt keserves panaszainkat elfojtani, nem tudjuk...

— **Zsákodi Császár János,** a kiválóan tehetséges székely szobrász, ezuttal néhány portrét állított ki a tavaszi tárlaton. Ezek az arcképek igen kellemes benyomást gyakorolnak a szemlélőre.

— **Új vonal, új rendszer.** Dr Csorba Sándor marosvásárhelyi posta- és távirafőnök kijelentése szerint — a marosvásárhely — budapesti második, tehát közvetlen telefonvonal kiépítését már megkezdették s valószínűleg augusztus-szeptemberre készen lesz. E hónap 20-ikán pedig új rendszer lép életbe, miután a kapcsolás csak az esetben történhetik, ha a beszélő akaró fél, a hívott félnek telefonszámát kéri. Boldog marosvásárhelyiek! Nektek van Dr Bernádytok és következésképpen az ohajtásaitok is teljeseznek. Bár csak azt is ohajtanátok, hogy a székely vármegyék központjain lakó telefonelőfizetők, a mostani díjak mellett kölcsönösen beszélhessenek. Hiszen ez első sorban a székely főváros érdeke, ahova a perifériák épen úgy, mint Budapesthez a környéke, sok tekintetben hozzá vannak növe. Kérjétek meg Ti is Dr Bernády György agilis főispánokat, hogy illetékes helyen eszközölje ki ezt a köz-szükséget képező székelyföldi kapcsolatot. Ha ő akarja, akkor biztosan meg is lesz...

— **Egy tisztes matrona** hunyta örök-álomra szempilláit. Magyar-gyerőmonostori Kabos Károly volt 48-as honvéd alezredes özvegye: illyefalvi Bialis Ágnes életének 88-ik, özvegységének 40-ik évében, a halotti szentségek áhitatos felvétele után meghalt. Daliás idők, dicsőséges percek élő tanuja, Székelyudvarhelyi uris társadalmának köztisztelőben

álló, minden szép és jó iránt érdeklődő személyisége volt. Temetése virágos május 2-án d. u. 3 órakor, általános részvétellel történt meg. Halálát nevelt leányai, unokaöccsei és unokahuga gyászolják.

— **Csikoármegye** törvényhatósági bizottsága tavaszi rendes közgyűlését e hó 12-én fogja megtartani.

— **Festők és szobrászak kiállítása.** A „Székely Társaságok Szövetsége” folyó év nyarán Marosvásárhelyt fogja megtartani jubiláris nagy-gyűlését. Ez alkalomból és mert a székely főváros mostanában több országos mozgalom közép-pontja lesz, célszerűnek mutatkozik, hogy a székely festők és szobrászok is egy pár jellegzetes alkotással a székely nagy találkozóhoz képviselve legyenek. Vajjon nem lehetne-e egy csinos kiállítást rögtönözni a nagygyűlés idejére? Ajánljuk az eszmét a marosvásárhelyi Közművelődési Egyesület sürgős megfontolására.

— **A statisztika** kértelhetlen számadatai, a székely anyavárosnak szomorú képét mutatják. A bolondos áprilisban 10 fiú és 6 leány, összesen 16 születést jelentettek be a székelyudvarhelyi anyakönyvi hivatalhoz. Ebből halva szül. 1 fiú és 1 leány. Elismert 1 fiú. A születések száma a múlt év hasonló időszakához képest 4-gyel kevesebb. Meghalt 11 férfi 12 nő, összesen 23 egyén; ebből kórházi, vagyis idegen halott 3 férfi és 1 nő. A halálos esetek száma a múlt évhez hasonlítva, 1-gyel kevesebb. Házasságot kötött 4 pár. Egybehasonlítva a 16, vagyis 14 élő szülöttet a 23, illetve 19 halálozási számmal, kitűnik, hogy *lényegesen több a halálozás, mint a születés száma.*

— **Halálozás.** *Daniel* Ferencné szül. *Farczadi* Kata, *Gáspár* Balázs székelyudvarhelyi nyug. főgimn. tanár feleségének testvére, életének 53-ik évében elhalt Baróton. Munka, szeretet és családja iránt való önfeláldozás volt életének minden perce.

— **Az etelközi magyarok itthon** lesznek, haza jönnek a nyári folyamán a Székely Társaságok Szövetségének Marosvásárhelyt tartandó jubiláris közgyűlésére. A Bukaresti Szent István Király Egyesület választmányja *Huszt* János elnöklésével tartott ülésében elhatározta, hogy Szent István napján tömeges kirándulást rendeznek Budapestre s onnan pár napi tartózkodás után Marosvásárhelyre utaznak le, ahol az érdekükben is tartandó Székely Társaságok Szövetségének közgyűlésén részt vesznek. Szívélyes örömmel várjuk etelközi testvéreinket, hogy velük együttesen megbeszélhesük azokat a módozatokat, melyekkel tarthatatlan kulturális és közgazdasági helyzetükön segíteni lehet, változtatni kell.

— **Műveltebb székely fiúk** előtt igen szép pálya áll a haditengerészetenél. Hetven ifjút most gimnáziumi vagy reálérlettség alapján tengerészjelölt gyanánt vesz fel a haditengerészet vezetősege. Ezt a rangot

az ifjak sikeres felvételi vizsga alapján nyerik el s mint ilyenek, a tengerész tiszt karhoz tartoznak. A ki nevezés napjával a tengerész jelöltek évi 1440 K fizetést s teljes lakbért és ezen felül 500 K felszerelési járulékot kapnak. Az egy évig tartó tengerészjelölt-iskola elvégzése után leteszik a hadapródi vizsgát s kineveztetnek a megfelelő rendfokozatba. A tengerész-tisztikar előléptetési viszonyai sokkal kedvezőbbek, mint a szárazföldi hadseregben. A századosnak megfelelő sorhajó hadnagyi rendfokozatot, átlag a 26-ik életévben érik el.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam

SZÉKELYORSZÁG

(„Székely-Udvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Torda-aranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű ujsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja **BETEGH PÁL** laptulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.

E nap

Szerda,
április hó
1
Hugó pk.

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siesen azt megújítani, hogy a „Székelyország” b. címére ezután pontosan érkezzenek testvéri törekvés alapján, a nemzet-

föntartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszinen tartani a múlt, jelen és jövő tárgyilagossá, politikától mentes, szigorúan igazságos, szeretet-tesztelés latolgatásával. — Aki igaz székely, aki magyar, részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából!

Mutatószámot bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon sz. 15.

— **Könyvszakértők.** A tordai kir. törvényszék teljes ülése *Balázs* Gyula kolozsvári kereskedelmi és iparkamarai másodtitkár és *Bagaméry* Józsefet, a kolozsvári Erdélyi Bank aligazgatóját, a tordai törvényszék mellé csőd- és kereskedelmi ügyekben eljáró állandó könyvszakértőknek nevezte ki.

— **Fenyvesi Soma** ügyvéd, volt országgyűlési képviselő az elmúlt pénteken este még lécfalvi *Bodor* Pál, az Agár Takarékpénztár vezérigazgatójának vendége volt. Azután hazament lakására és veronállal megmérgezte magát. Másnap délelőtt az Agár bankban várták, amelynek ügyésze volt, de csak nem érkezett. Majd érdeklődni kezdettek távol maradása iránt. Lakását feltörték és Fenyvesit ágyában fekve, halva találták. Temetése hétfőn, Marosvásárhely és vidékének mély részvéte mellett történt meg. Az egyházi szertartást *Biró* András ref. lelkész végezte a háznál. Óriási volt a menet, melyben a tüzoltó-egylet *Kovács* Elek főparancsnok vezetése és zászlója alatt, zenekarával vett részt. A sirnál a

ref. egyházi dalkör énekelt, mely után *Tótfalusi* József ref. lelkész megható bucsuztatót mondott. Dr. *Bedő* Sándor elnök az ügyvédi kamara, lécfalvi *Bodor* Pál vezérigazgató az Agár Takarékpénztár, Dr. *Visontai* Soma (Budapest) az orsz. függetlenségi párt, Szentersébeti *Szakáts* Péter kamarai titkár a marosvásárhelyi függetlenségi párt és Dr. *Balogh* Endre a marosvásárhelyi ujságírók nevében — kiknek a megboldogult elnökük volt — tartottak érzékeny bucsubeszédet. Részvétüket táviratilag fejezték ki a többiek között: Gróf *Apponyi* Albert, Gróf *Károlyi* Mihály, Dr. *Bernády* György főispán és *Hofbauer* Aurél polgármester is.

— **Vadász-gyűlés.** Az „Udvarhelyvármegyei vadásztársaság” évi rendes közgyűlést a folyó év és hó 10-én vasárnap délelőtt feltizenegy órakor tartja meg. Ezt megelőzőleg fél órával választmányi ülés lesz. Tárgysorozat: 1., Az 1913. évi zárszámadás előterjesztése. 2., Tagsági díjak. 3., Lőpénzek. 4., Lődijak. 5., Költségvetés megállapítása. 6., Választmányi tagok választása. 7., Területek feltáása 1914. évre. 8., Tagok kilépése. 9., Új tagok felvétele. 10., Esetleges indítványok.

— **Torda-aranyosvármegye** törvényhatósági bizottsága Dr. *Betegh* Miklós főispán elnöklésével tartott rendkívüli közgyűlésén csupakébl és községi ügyek voltak. Szóval „szürke” tárgyak, melyek nagyobb érdeklődést kelteni nem szoktak. Azonban a főispán az elnöki előterjesztések keretében valóságos hazafias felbuzdulást, színt és lendületet tudott teremteni. Megemlékezett *Ferenc* Ferdinánd trónörökös 50 éves születéséről és indítványára elhatározták egyhangulag, nagy lelkesedéssel, hogy Dr. *Horváth* Miklós alispán nevében feliratilag üdvözlölje. Kemény szavakkal ítélte el a debreceni merényletet és *Miklóssy* püspököt ugyancsak a főispán indítványa alapján üdvözlöi. Elparantálta: Szentkirályi Géza, Reich Bernát, Hary Árpád és Székely Miklós meghalt bizottsági tagokat. Végül pedig a hazafias érzést lángoló, komolyan hazafias beszédével gyújtotta fel, midőn a Rákóczi fejedelem emlékét bántó *Szekfü* könyvét szóvá tette. „Alig pihent meg hazájának földjében a nagy fejedelem, — mondotta a főispán — kinek tetemeit kétszáz éves száműzetés után a nemzet egyik magas röptű államférfiának (*Tisza* Istvánnak) hamisítatlan magyar lelke és izzó ma-

gyar szíve haza hozta, szemfödélét a tudomány szent nevében már is hasogatják... A modern iránynak egyik válfaja — sajnos — rendszert csinálni szándékozik abból, hogy egyszer a politika tarka köntösebe, máskor a tudomány szürke talárjába burkoltan, nagy és dicső őseink iránt táplált kegyetűnket, azoknak érdemeit — amint ők mondják — kellő értékükre leszállítsák: igazában pedig saját szemeik homályát reánk erőszakolják... Meglazítják az összetartozandóság tudatának kapcsolatát, a nemzetköziség útja felé terelnek s minden szépbe, jóba, nembe vetett hitünköt minket megfosztva, képtelenné tesznek arra, hogy akkor, amidőn a mi megróbbaltatásunknak is órája ütött, az ősek dicső példáját követve, helyünket becsülettel megállhassuk.” A közgyűlés egyértelműleg viharos tapsal, éljenzéssel és felállással dokumentálta a főispán hazafias érzületével való együttérzését.

— **A székely kamara közgyűlése.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara április hó 29-ikén közgyűlést tartott *Bürger* Albert ker. tan., elnök vezetésével. A kamara működésére vonatkozó bejelentések után, Sz. *Szakáts* Péter titkár ismertette az új vasuti menetrendet; a közgyűlés részletesen megállapította a kerület menetrendi kívánalmait és azok teljesítését szorgalmazza. Dr. *Rácz* Lajos titkár-helyettes előadása alapján tárgyalta a közgyűlés az ipari bíróságokról készült törvénytervezetet, ez intézményt szükségesnek tartja, de több módosítást kíván. Az előadó ismertetése alapján a vasárnapi munkaszüneti törvénytervezetet is helyesléssel fogadta a közgyűlés; ipari-kereskedelmi existenciális érdekekből azonban több enyhítést kíván. *László* Gyula m. titkár ismertette a székely tanonckapcsolat eredményeit. Végül több általános és helyi érdekű, ipari-kereskedelmi ügyben állapított meg a közgyűlés véleményeket.

— **A postatakarékpénztárról, csekkokról és giróforgalomról** tanulságos ismertetés jelent meg *Weitner* Béla postatakarékpénztári számtanácsostól. A munka a postatakarékpénztári intézményt kimerítően tárgyalja kérdések és feleletek alakjában. Foglalkozik a csekküzlettel és megvilágítja a postatakarékpénztár működését szociális és közgazdasági szempontból. A csekküzletnek szintén minden fontosabb mozzanatát öleli fel a mű. Részletesen ismerteti a csekk kiállítását, a csekk-ken való rendelkezéseket, gyakorlati példákkal illusztrálva stb. Ára 2 korona és megrendelhető a szerzőnél (postatakarékpénztár).

— **Sorakozzunk** a Magyar Védőegyesület zászlója alá, hogy szervezeten, együttesen nagyobb sikert biztosítsunk. Az erők elforgácso-lása, gyöngeségre vezet!

— **Rendes tavaszi gyűlését** e hó 7-én (csütörtökön) d. e. 9 órakor, az állami elemi iskolában Székelyudvarhelyt fogja megtartani az udvarhelymegyei tanító-egylet székelyudvarhelyi járás-köre *Rozsonday* István elnök vezetésével. Különböző előadásokat tartanak: *Dénesné* Boga Janka, *Gyerkes* Mihály, *Gál* Imre és *Kendi* István. Közébed a „Korona” vendéglőben lesz, amelyre előjegyzéseket *Paál* Sándor e hó 6-ig fogad el.

— **Székely inasok.** Marosvásárhelyre Csik- és Háromszékvármegyékből, kisebb számban Udvarhelyvármegyéből érkeznek fiúk iparos tanoncoknak. A kamara az idén 215 fiút vett fel a székely vármegyékből.

— **Viktoria** a neve annak az aradi rumán pénzintézetnek, mely 482.924 K 53 f tiszta nyereséget mutat az elmúlt kérésves esztendőről. A részvényesek 11 percentes osztalékot kaptak s így is maradt 50,000 K, melyet „jótekonny és kulturális” célokra fordított.

— **Külügy—Hadügy.** Ilyen címen *Szilágyi* Lajos dr. cs. és kir. kamarás, nyugalmazott százados szerkesztésében egy katonai ügyekkel foglalkozó érdekes szemle indult meg. Az új lap tájékoztatást nyújt a külföldi eseményekről s a nemzetek érdekellentétéről, időszerű kérdéseket vázlatokkal, katonaföldrajzi méltatásokkal világít meg, nemzetközi helyzetünkből levezeti a hadügy mérhetetlen fontosságát s hadseregünkről helyes tájékozottsággal ír. A szerkesztő vezércikkén kívül *Szokolay* Kornél az abbáziai találkozóról és Magyarország keleti érdekeiről értekezik. *Hegedűs* Lóránt dr. «Hadügy és népszerűség» címen ír, *Simon* Elemér országyűlési képviselő pedig hadseregünk és polgári társadalmunk kölcsönös viszonyára világít rá. Az új szemle megjelenik minden vasárnap. Szerkesztősége és kiadóhivatala VIII., Népszínház-utca 16. Előfizetési ára negyedévre 4 K, egyes száma pedig 30 f.

— **451,000 koronáért** adta el a gyergyóremetei közbirtokosság a Kópatk Harsa és Hóvizes nevű erdőinek faállományát a Szolnoki bank rt.-nak.

— **Bartha Miklós** rugonfalvi székely vérünknek, a magyar hazaitűnő publicistájának emlékszobrát ez évi június 14-én fogják leleplezni Budapesten, a Városliget egyik díszes pontján.

— **Az agyagiparos** címmel igen hasznos könyvet adott ki az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács hivatalos bírálata alapján *Petrik* Lajos felső ipariskolai igazgató szerkesztésében a kereskedelemügyi miniszter. Az ipariskolák és tovább képző tanfolyamok használatára segédkönyvül engedélyezve van. Hogy hol és milyen árban kapható, arról a székely iparkamara Marosvásárhelyt, tájékoztatást nyújt az érdeklődőknek.

— **Az összes** mezőgazdasági ipari, kereskedelmi és társadalmi

szervek az iparpártolásban egyek, egyöntetűen cselekvők legyenek!

— **Szerveznünk kell** az iparpártolást a községekben, városokban, a társadalom, az iskolák s végre a sajtó útján.

— **A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegylete** vasárnap délelőtt Budapesten a régi országházban tartotta XXI. évi küldöttközgyűlését az ország minden részéből megjelent 340 küldött részvétele mellett. *Kölber* Alajos elnöki megnyitójában tájékoztatta a küldötteket arról, hogy az egyletnek jelenleg 192 ezer rendes fizető tagja, 524 fiókpenztára és 12.350.000 korona vagyona van; 1903. évtől mostanáig 3.873.270 koronát fizetett ki 2794 rokkant és elaggott tag 662 árva és számos özvegy segítésére. A küldöttgyűlés *Katits* Antal igazgató előterjesztésére többek hozzászólása után egyhangúlag elfogadta a múlt évi zárószámadat s a Központi választmányának és vezetőségnek elismerő köszönetet szavazott eredményes működéséért. Ezután az egylett ketelében létesítendő választott bíróság elnökeivé Dr. *Borsitzky* Imre ítélőtáblai és Dr. *Kramolin* Ernő kir. törvényszéki bírakat, elnökhelyettesekké pedig Dr. *Koch* Károly kir. ítélőtáblai és Dr. *Lészay* Árpád kir. törvényszéki bírakat választották meg, továbbá választottak száz rendes és husz bírósági póttagot a budapesti és környékbeli tagok sorából. Elhatározták, hogy az egyesület magyaranyu áldásos tevékenységére való utalással, az eddigi évi tízezer korona állami támogatás fölemelését kérelmezik. Az alapszabályok módosítását célzó indítványokat levették a napirendről, mivel a múlt év decemberében módosított alapszabályok most vannak jóváhagyás végett a belügyminisztériumnál. Végül köszönetet szavaztak a hazai sajtónak az egylet közérdekű céljainak hathatós támogatásáért.

— **Az utcai por** kora reggel sötét felhőként borul a járó-kelő, friss tavaszi levegő után vágyódó közönség feje fölé. A „Turberkulózis” c. folyóirat legutóbbi számában pedig ez áll: „Magyarországban évenként 65—70 ezer ember hal meg tüdővészben s így minden 7 percre egy tüdőbeteg-halálozás esik.” Ezt a két körülményt egybevetve, önként kínálkozik alkalom arra, hogy a rettenetes emberpusztítás egyik lényeges okát, az utcai porfelhők gyártását megszüntessük. Minden egyes város rendőrkapitánya szigorúan elrendelhetné, hogy seprés előtt a gyalog járó helyeket meg kell öntözni. Mert hát ma-holnap minden egyes épületet szanatóriumná változtathatunk s a halálozás akkor sem lesz kevesebb, ha a védekezés e legelemibb részét sem vesszük figyelembe...

— **Az időjárás** a „Meteor” szerint májusban így alakul: 2-ika szeles, hűvös, 3-ika enyhébb, 8-dika csapadékos, 9. részben hűvös, 16. szeles, hűvös, 21. száraz, 26. szeles, esetleg hűvös, 27. meleg, 30. szeles.

— **Hajdumegyei tanítók Szejkén.** Ránk nézve nagy jelentősége, az az értékes mozgalom, melyet a Debreczen vidéki tanítószeg a közeli napokban indított. Több alföldi tanító ugyan is Szejke-fürdőt az elmúlt két év alatt meglátogatva arról győződött meg, hogy ezen kiváló gyógyvizű és kellemes fekvésű fürdő a legalkalmasabb lesz a tanítók fürdőjéül. Ez alapon szervezkedve, több villát szándékoznak már a legközelebbi időben építeni, melyekre vonatkozólag minden irányu tájékoztatást kértek a szejkai akció vezetőjétől: *Gyerkes* Mihály ig. tanítótól. Melegen üdvözljük ezen kezdeményezést s ha mentől tömegesebben jelentkeznenek innen és más vidékről is, hamarosan beépülne a Szejke, fellendülne a város gazdasági helyzete.

— **Ifjúsági verseny.** A székelyudvarhelyi áll. főreáliskola és ref. kollégium ifjúsági torna-csapatát közt ma (vasárnap) d. u. 3 órakor a kollégium kertjében barátságos football-mérkőzés lesz 50, 30, 20 f helyárrakkal. E szezonmegnyitó mérkőzést ajánljuk a közönség figyelmébe.

— **Érettségi biztosok.** A válás- és közoktatásügyi miniszter a marosvásárhelyi ref. főgimnáziumhoz Dr. *Kiss* István egyetemi m. tanárt, a sepsiszentgyörgyihez Dr. *Darkó* Jenő akadémiai tanárt és a székelyudvarhelyihez *Hamar* István akadémiai tanárt küldötte ki az idei rendes érettségi vizsgálatokhoz kormányképviselőnek.

— **Udvarhelyvármegye** törvényhatósági bizot sága *Ugron* János főispán elnöklésével tartotta meg tavaszi rendes közgyűlését április 27-én. Az alispáni jelentés tudomásul vétele után, a járási főszolgabírák elnöklésével kivándorlási bizot ságokat alakítottak. A homoródvölgyi h. é. vasut előmunkálatainak engedélyezésére törzsrésztvényt addig,

míg a miniszteriumban döntés nincs, nem szavaztak meg. A székelyudvarhely — csikgyimesi vasutvonal előmunkálatainak megkezdése ügyében feliratot küldenek a keresk. miniszterhez. *Ugron* Ákos indítványára a trónörökös 50 éves születése alkalmából hódoló felirattal üdvözlük. A választási szavazó-köröket az oklándi járásban 7, parajdiban 4, székelykeresztúriban 8, székelyudvarhelyiben 3, szentgyházasfalviban 8 szavazó-körben állapították meg. *Konrád* Gábor székelydályai körjegyzőt nyugdíjazták. Id. *Báró* *Daniel* Gábor nyug. főispánt születésének 90-ik évfordulója alkalmából üdvözlük. A községi takarékpénztárak és békebíró-ságok létesítését napirendről levették.

Nyomtatta és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt.

Szerk. üzenetek.

Cs. A. Nagybózsá. Szíves értesítését köszönjük. Az agilis kasaiakról máskor is kérjük tudósítását. Minél gyakoribb az érintkezésünk, annál inkább közelebb jutunk a nagy célhoz. Testvéri üdvözlét!

P. A. Holozsbár. Eddig nem volt, de ezután lehet, sőt minden tollforgatásra hivatott székely testvérünknek lennie is kell a mi lapunk munkatársának. A székelység hazafias érdeke kívánja, köveleli összetartásunkat, mely nélkül minden törekvésünk oldott kéveként széthull és eredménytelenül szétfoszlik, mint annyi év óta elforgácsolt erőnkkel történt. A székely anyaföld hív Benneteket, kik igaz fiai vagytok. Hálátlan fiúk tehát ne legyetek. Minél többször várjuk és örömmel üdvözljük a „Székelyország” hasábjain székely testvéreinket!

H. I. Budapest. Az igen szép és érdemes hozzá-szólást hálás köszönettel vettük s mai számunkban a székelyföldi városok vezéreinek okulására, örömmel közöljük. Megtisztelő sorait legyen szabad jövőre is kérnünk. A városi mozik ügyében mi már régóta hasonló állást foglaltunk s abban különösen a mozifilmgyártás eszméjével kiegészítve — hatalmas erőforrást látunk a városok részére.

RÓZSA
GYÖNYÖRŰ
MAGASÍTÓRÉSZEKET
LEGUTÁNOSSÁBAN
SZÁLLÍTANAK
FISCHER ÉS TÁRSAI
FAISZOLÁK ÉS SZŐLŐTÖLVÁNYTELEPEK
NAGYENYED.
20.000 dft

Jugyen
ADUNK
HASZNÁLATRA
MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZES
BETÖRÉSMENTES, ÚJ PÁNCSE
TAKARÉKPERSELYT
BÁRKINEK
Trijon
PESTMEGYEI
TAKARÉKPENZTÁR
BUDAPEST. IV. KÖTŐ-UTCA 8.

Unitárius Konfirmációi Em-lékkönyv képekkel. Írta: *Demeter* Dénes pap. Kapható a Székelyország kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

Betegh Pál

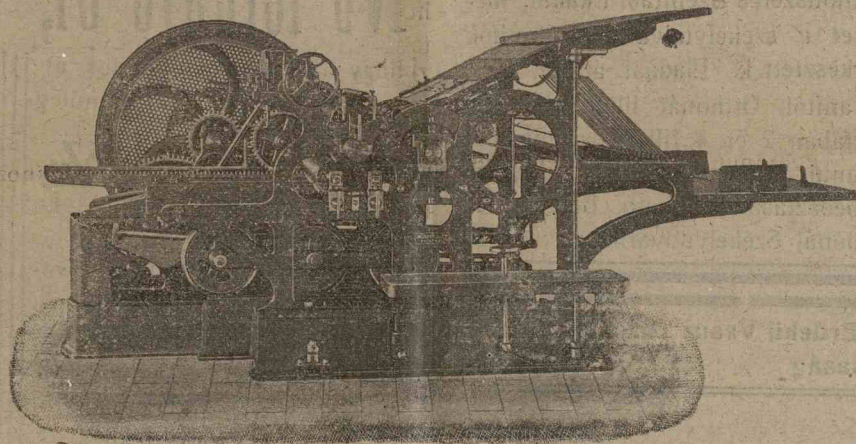
villamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel

==== dúsán felszerelt ====

könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
==== számitással. ====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

Vidéki megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.

Imakönyvek igen nagy választékban olcsó árak mellett, kaphatók minden kath. és ref. hívők számára a „Székelyország” kiadóhivatalában

Követeljük minden kávéházban, vendéglőben, olvasó- és társaságokban a „Székelyország”-ot.

Üzletmegnyitási jelentés.

Van szerencsénk a n. é. közönséget ezúton is értesíteni, hogy 1914. évi március 1-én

Székelyudvarhelyt,
Kossuth-utca 2-ik szám alatt a
o Flórián Bogdán házában o

ÜZLETHELYISÉGET

nyitottunk. o o o Ez alkalommal kérjük, hogy

Eredeti Singer varrógépekben

tűkben, o'ajban, fonalakban és selyemben mutatkozó szükségletének fedezése végett hozzánk fordulni szíveskedjék. Kiváló tisztelettel:

Singer Co. varrógép rész. társ.
Székelyudvarhely

Kiadó lakás Székelyudvarhelyt a Fűrdő-u 3. sz. külön udvaron. Tulajdonos: Széles Zsigmond Kossuth-u 130. szám alatt.

Téli szalámi 1 kg. 3 Ft 40
Hol ?!
Gáspár Testvérek
Székelyudvarhelyt

Héjasfalva—Székelyudvarhelyi Helyi Érdeki Vasut (Székely Vasut) Részvénytársaság.

54—1914. szám.

Meghívó

a „Héjasfalva—Székelyudvarhelyi Helyi Érdeki (Székely Vasut) Részvénytársaság”-nak **1914. évi május hó 18-án (tizennyolcadikán), hétfőn délelőtt 11 órakor Budapesten, II., Szilágyi Dezső-tér 1. szám alatt (II. emelet) tartandó**

rendes közgyűlésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése és az 1913. év mérleg végleges megállapítása.
 2. Határozat a tiszta nyereség hovaforrása iránt.
 3. Határozat az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény tárgyában
 4. Határozat a beruházási tartalékalapnak igénybevétele tekintetében.
 5. Az igazgatóság megválasztása három évre.
 6. Az igazgatóság, végrehajtó-bizottság és felügyelő-bizottság évi javadalmazásának megállapítása egy évre.
- Budapest, 1914. évi április hó 29-én.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból: Minden letett részvény egy szavazatra jogosít, de 100 szavazatnál több nem gyakorolható.

Aki szavazati jogát gyakorolni kívánja, köteles részvényeit a le nem járt szelvényekkel együtt **Budapesten:** a „Magyar Általános Hitelbank”-nál (V., József-tér 2 sz.), vagy **Székelyudvarhelyen:** az Udvarhelymegye értékeit kezelő pénztárnál, vagy **M. Frankfurban:** a „Dresdner Bank”-nál legkésőbb 3 (három) nappal a közgyűlés megtartása előtt letenni.

Az államkincstár ezen kötelezettség alól fel van mentve.

Javításmentes felőfedések és falburkolások

Eternit

PALABOL

Csak akkor valódi ha minden lapon az **Eternit** törvényileg védett szövevénye nyomában látható.

ETERNIT-MŰVEK
HATSCHÉK LAJOS,
BUDAPEST
VI. ANDRÁSSY-UT 33.
GYÁR: NYERGESÚJFALU

KÉRJEN
MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

Elárusító: RIEMER K. GUSZTÁV, SZÉKELYUDVARHELYT

Ne feledje el,

hogy hirdetéseink gondos át-olvasása önnek valószínűleg **hasznára lesz.**

Aki a „Székelyország”-ban hirdet, annak sikere van. Hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél törtető megrendeléseinek és bevételeiről — saját érdekében — a „Székelyország”-ot felemlíteni szíveskedjék.

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám **BALÁZS KÁROLY** butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű kőris, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készült izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol bőrgarnitúrák és esztérgályos áruk. *Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül!* A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér.

Balázs Károly

asztalos, esztérgályos, kárpitos és butorkereskedő.

MEGHIVÁS.

Az 1898: XXIII. t.-c. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet kötelékébe tartozó „Székelyudvarhelyi Hitelszövetkezet”, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, 1914. évi május hó 17-én d. u. 3 órakor a Hitelszövetkezet helyiségében

RENDES KÖZGYŰLÉST

tart, melyre a tagok az alapszabályok 37. §-a értelmében meghívatra. Ha erre a napra határozat-képes számban a tagok nem jelennek meg — 1914. június 1-én d. u. 3 órakor új közgyűlés fog tartatni, mely az alapszabály 40. §-a értelmében a megjelent tagok számára való tekintet nélkül fog érvényes határozatot hozni.

Napirend.

1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása.
2. Zárószámok megvizsgálása és a felmentvény megadása.
3. Mérleg megállapítása.
4. Tiszta jövedelemről való rendelkezés.
5. Az igazgatóság 3 tagjának választása.
6. Felügyelő-bizottság 1 tagjának választása.
7. Netaláni indítványok.

1913. évi december hó 31-én a tagok száma 604, üzletrészeinek száma pedig 683 volt; az év folyamán belépett 9 tag 9 üzletrésszel, kilépett 14 tag 14 üzletrésszel, tehát marad az 1913. év végén 599 tag 678 üzletrésszel.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a szövetkezet helyiségében kifüggesztett és mindenki által megtekinthető.

Kelt Székelyudvarhely, 1914. április hó 24.

Az igazgatóság.